

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра соціології

**СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ МІСТА (НА
ПРИКЛАДІ ПРАКТИКИ ПОВОДЖЕННЯ З СОБАКАМИ)**

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконала:

студентка VI курсу групи 663 М

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові
науки»

спеціальність: 054 «Соціологія»

Ставенко Вікторія Сергіївна

Науковий керівник:

кандидат політичних наук, доцент

Ляпіна Людмила Анатоліївна

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Особистість живе у суспільстві, і неможливо уявити її поза соціальним контекстом. Вона від самого початку соціально детермінована, її поведінка конструюється та регулюється соціумом. З моменту народження людини формується її особистий простір, тобто простір її соціальних взаємин. Вектор розвитку суспільства загалом та особистості зокрема задає місто, полем таких змін є міський простір.

Сьогодні тематика досліджень міського простору є актуальною у соціальних науках, зокрема набуває популярності проблематика публічного простору міста як передумови розвитку. У різні історичні періоди в містах України актуалізувалось виконання міськими просторами політичних, комунікаційних, розважальних, торговельних, рекреаційних функцій, функцій територіальної ідентичності та самоідентифікації. Нині для публічних просторів міст характерні суттєві трансформації.

Усе більшої уваги привертає питання міського простору щодо поводження з тваринами їх охорони та захисту. Людське суспільство розглядає тварин не тільки як власність, але і як членів родин, розумних істот, що мають стійку емоційну прив'язаність до людей та залежність від них. З огляду на це, законодавство, з метою забезпечення охорони тварин та захисту їх від жорстокого поводження, постійно змінюється та удосконалюється.

Ступінь наукової розробки проблеми. Дослідження міських публічних просторів бере свій початок ще з 90-х років ХХ ст. У зарубіжних публікаціях представлено значне розмаїття теоретичних, методичних та прикладних підходів до розуміння та вивчення публічних просторів, напрямів їх трансформацій. Загальним напрямком наукових знань стосовно розвитку міст є соціологія міста.

Розвиток міст загалом та міських просторів, зокрема, був предметом досліджень З. Баумана, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Дж. Джейкобс, А. Лефевра, П. Бурдьє. Ґрунтовними є надбання американських соціологів Е. Гідденса,

Р. Парка, Ф. Тьоніса. Сутність спільнот у просторі міст досліджували Г. Зборовський, П. Сорокін, А. Філіпов. Окремі аспекти сучасного міста також досліджували такі науковці, як: М. Грищенко, О. Жулькевська, С. Літвінов, О. Мусієздов, Б. Нагорний, Н. Отріщенко, О. Паченков та ін. Дослідники соціології міста А. Лефевр та Д. Харві свої дослідження спрямували на проблеми самоорганізації в контексті міського простору.

Окремі аспекти захисту тварин від жорстокого поводження з тваринами було розглянуто у ряді робіт С. Хімченко, І. Головка, В. Копилян, В. Кузнєцов, В. Мірошниченко, Д. Калмиков, А. Данилевський; Н. Бондаренко, В. Морозова, Д. Захаров, Н. Зубченко, О. Буткевич, Т. Короткий та ін.

Об'єктом дослідження є міський розвиток у просторовому контексті.

Предметом дослідження є соціальний простір як передумова розвитку міста (на прикладі практики поводження з собаками).

Мета дослідження – дослідити соціальний простір як передумову розвитку міста (на прикладі практики поводження з собаками)..

Досягнення цієї мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

1. Дослідити теоретико-методологічні основи понять «соціальний простір» та «міський простір».
2. Охарактеризувати міський простір як складову частину соціального простору.
3. Описати закордонний досвід щоденної практики та запобігання жорстокому поводженню з тваринами.
4. Вивчити правові аспекти законодавчого забезпечення захисту тварин в Україні.
5. Проаналізувати практики поводження з собаками у соціальному просторі українських міст.
6. З'ясувати ставлення миколаївців до практики поводження з домашніми та безпритульними собаками.
7. Здійснити контент-аналіз до проблем безпритульних тварин.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження склали принципи багатфакторності, історизму, об'єктивності, причинності та системності. Для розв'язання окреслених завдань використано комплекс як загальнонаукових, так і спеціальних методів. Вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження стали можливими за умов використання автором наступних методів: теоретико-концептуальний, системний, інституціональний, порівняльний, емпіричних соціологічних досліджень та аналіз документів.

Емпіричну базу дослідження складають статистичні дані, результати емпіричних соціологічних досліджень, а також дані авторського дослідження.

Особисте формалізоване інтерв'ю (facetoface) згідно з опитувальником за місцем проживання респондента, вибірка є багатоступеневою, районованою, власне імовірнісною, квотною; репрезентативною за віком, а також за статтю та місцем проживання респондентів. Перший щабель (районована вибірка) – це відбір районів (чотири райони міста Миколаєва, $n = 400$); другий (власне імовірнісна вибірка) – відбір вулиць, проспектів, номерів будинків, квартир (для кожного району сформовано перелік вулиць, проспектів, з якого власне імовірнісним способом визначені ті з них, де буде проводитися дослідження); третій (квотна вибірка) – відбір одиниць спостереження за такими соціально-демографічними характеристиками, як стать і вік респондентів.

Теоретична значимість дослідження полягає в тому, що:

- цілісно досліджено ключові аспекти розвитку міського простору як передумови розвитку міст;
- розкрито сутність поняття «соціальний простір» та «міській простір» як основа розвитку простору міста;
- вивчено особливості публічного простору як місця взаємодії міських спільнот.

Практична значимість роботи полягає в тому, що сформульовані в результаті дослідження теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використаними у: науково-дослідній сфері – для подальших розробок,

спрямованих на вивчення проблематики та ефективності удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони тварин від жорстокого поводження в Україні; правотворчій діяльності – для внесення змін та доповнень до чинного законодавства України та під час підготовки нових нормативно-правових актів у сфері захисту тварин від жорстокого поводження (Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження»); правозастосовній діяльності – для покращання ефективності практичної діяльності органів публічної адміністрації; навчальному процесі – для підготовки підручників та посібників, при викладанні відповідної дисципліни.

Наукова новизна полягає у реалізації спроби визначення нових можливих напрямів співпраці органів місцевого самоврядування у галузі адміністративного права щодо характеристики адміністративно-правового регулювання захисту тварин від жорстокого поводження.

Апробація результатів дослідження підсумки розроблених питань у цілому, окремі їх аспекти, одержані узагальнення та висновки було оприлюднено у молодіжному науковому журналі «Студентські наукові студії» «Волонтерство в структурі українського громадянського суспільств» (м. Миколаїв, випуск 22(66), 2016 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 141 сторінку, основний зміст роботи викладений на 92 сторінках, 6 рисунків, 10 таблиць. Список використаних джерел включає 89 найменування літератури, 38 електронних публікацій; 3 додатка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, методи дослідження і практичне значення дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження понять «простір», «соціальний простір» та «міський простір»» розкрито теоретичну базу щодо розуміння поняття «простір», «соціальний простір» та «міський простір». Розділ включає в себе два підрозділи.

У підрозділі 1.1 «Дефінітивне поле поняття «соціальний простір»» описані, об'єкти, процеси та явища понять «простір», «соціальний простір», «міський простір», «публічний простір» які є складними міждисциплінарними одиницями. Визначено, що міські публічні простори як складові соціального простору відіграють значну роль у формуванні людської взаємодії. В рамках проведеного теоретико-методологічного дослідження ключових понять, пов'язаних з визначенням простору загалом, соціальним та публічним просторами, зокрема, нами визначено, що: соціальний простір є сукупністю соціальних практик, які проявляються в повсякденному житті та є визначальними у сприйнятті фізичного простору.

Наведені визначення та представлені наукові підходи до визначення понять «простір», «соціальний простір», «міський простір» та публічний простір» доведено їх міжгалузевий та міждисциплінарний характер. У вузькому розумінні поняття простір використовується для позначення місць, регіонів, зон, територій, в широкому розумінні – простір характеризує співіснування та взаємодію об'єктів, їх протяжність і структурність, взаємне розташування.

У підрозділі 1.2 «Міський простір як складова соціального простору: соціологічна інтерпретація» охарактеризовано місто та міські простори як складові соціального простору відіграють значну роль у формуванні

людської взаємодії. Міський простір – це багатогранна та багат шарова сфера взаємодії, складний організм, в структурі якого взаємодіють як соціальні так і фізичні одиниці простору. Фізичні одиниці представлені різноманітними типами забудови, транспортних мереж, вулиць, парків, об'єктів інфраструктури; соціальні – формують спільноти та об'єднання індивідів.

У другому розділі «Соціальні практики поводження з тваринами (зокрема собаками): закордонний та вітчизняний досвід» розкрито питання соціальних практик поводження з тваринами в аспекті закордонного та вітчизняного досвіду.

У підрозділі 2.1 «Закордонний досвід щоденної практики та запобігання жорстокому поводженню з тваринами» проаналізовано зарубіжний і міжнародний досвід усунення детермінант жорстокого поводження з тваринами базується на таких основних принципах: а) впровадження єдиних мінімальних стандартів гуманного поводження з тваринами (ЄС); б) криміналізація як активних, так і пасивних форм жорстокого поводження з тваринами; в) розвиток розгалуженої системи запобігання появі безхатніх тварин; г) державна підтримка роботи муніципальних притулків; г) культурно-виховна робота серед населення щодо підвищення рівня відповідальності володільців домашніх тварин. На нашу думку, імплементація указаних елементів сучасного досвіду країн ЄС та США із повноцінним залученням громадськості є запорукою розроблення в Україні власної ефективної стратегії гуманного поводження з тваринами, організації і управління комунальними притулками для тварин, а також запобігання жорстокому поводженню з тваринами.

У підрозділі 2.2 «Правові аспекти законодавчого забезпечення захисту тварин в Україні» вивчено Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» визначає своєю метою «захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності й гуманності суспільства».

Аналізуючи Закон, який регулює особливості права власності та інших речових прав на тварин (ст. 12), визначає умови угод, предметом яких є тварини (ст. 13), передбачає створення притулків для тварин (ст. 15), регламентує правила поводження з домашніми тваринами (ст. 22), з тваринами, що не утримуються людиною, але перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини (ст. 23) та ін. [57]. Саме тому можна стверджувати, що назва Закону не зовсім відповідає його змісту, так як Законом охоплюються відносини, які виходять за рамки «жорстокого поводження з тваринами».

У підрозділі 2.3 «Практика поводження с собаками у соціальному просторі українських міст» показано проблема безпритульних тварин на вулицях міст на теперішній час є надзвичайно гострою. Численні зграї собак становлять небезпеку для жителів міст, особливо в періоди розмноження. І знову ж таки, цю проблему легко вирішити шляхом стерилізації, яка має численні переваги порівняно з іншими методами: 1) після проведення стерилізації у тварин змінюється гормональний фон. Тварина, що виключена з репродуктивної сфери життєдіяльності не перебуває у таких фізіологічних та психологічних станах як фертильна особина. Це напряму пов'язано з проявами агресії у зграях, адже особина, що не конкурує за партнера, не охороняє виводок, є менш активною у соціальних взаємодіях; 2) біологічний механізм саморегуляції тварин вимагає його вивчення та урахування під час проведення заходів, спрямованих на зменшення кількості безпритульних тварин. Популяція тварин у населених пунктах регулюється не тільки людиною, але й біологічними механізмами. Просторовий розподіл зграй залежить від доступу до харчового ресурсу, для охорони своєї території тварини використовують певні поведінкові патерни. У першу чергу, це ольфакторні сигнали – мічення території, звукові сигнали-попередження, імітація атак тощо; 3) регулювання чисельності безпритульних тварин спрямовано на попередження потенціальних санітарно-епідеміологічних ризиків та конфлікту людина-хижак, що в умовах урбоєкосистеми лежить у

культурній площині; 4) стерилізація має довгостроковий ефект і в комплексі з адміністративними заходами має привести до очищення вулиць міст від безпритульних тварин.

У третьому розділі **«Ставлення містян до практики поводження з собаками у м. Миколаєві»** описані результати двох досліджень: анкетне опитування та контент-аналіз щодо проблем безпритульних тварин.

У підрозділі 3.1 *«Ставлення миколаївців до практики поводження з домашніми та безпритульними собаками (за результатами анкетного опитування містян)»* було проведено інтерпретацію результатів дослідження за одновимірним та двовимірним аналізом, які показали, не всі проблеми, наявні у сфері поводження з безпритульними тваринами, можна врегулювати за допомогою законодавства. Так, формування гуманного ставлення до тварин та попередження жорстокого поводження з безпритульними тваринами, займають час. Тварини не є злими та агресивними від народження, їх змінює світ навколо, вони пристосовуються до виживання в ньому. І вже перед людиною стоїть вибір чи стикнуться вони з жорстокістю, голодом, хворобами, бродяжництвом, чи стануть частиною родини. Звичайно, можна чекати поки уряд буде вживати просвітні заходи для підвищення свідомості людей. Однак, гуманне ставлення до тварин залежить не тільки від дій уряду, але і від відповідальності кожного з нас. При цьому, ця відповідальність стосується не лише власників, які повинні контролювати приплід, реєструвати, стерилізувати своїх тварин. Долучитися до вирішення проблем, пов'язаних з безпритульними тваринами, може кожен через волонтерство, пожертвування коштів на притулки та стерилізацію тварин тощо.

У підрозділі 3.2 *«Контент-аналіз щодо проблеми безпритульних тварин»* проблема бродячих тварин, і зокрема собак, в Миколаєві вкрай гостра вже не перший рік. Єдиної державної політики щодо вирішення проблем немає, відповідальність за рішення лежить на місцевій владі, і кожне місто вирішує проблему по-своєму. Ситуація ускладнюється тим, що

програми, прийняті місцевою владою, не піддаються систематичній оцінці, через що відсутні надійні докази їх ефективності. До впровадження програми, допомоги існуючим притулкам та побудови нових додалися такі системні рішення, як: інформаційна робота з населенням міста; розробка (у співпраці з міською владою) нормативної бази з утримання собак; безплатна стерилізація. Важливо, що отримані під час оцінки думки експертів і дані актуальні не тільки для проекту фонду в Миколаєві, а й можуть бути використані при розробці аналогічних програм в інших містах.

У **висновках** обґрунтовано теоретичні узагальнення й нові підходи до вирішення проблем, пов'язаних із визначенням міського простору як передумови розвитку міста. У ході наукового дослідження теми було досягнуто наступних висновків: по-перше, поняття «простору» є базовим поняттям для дослідження всіх інших видів простору. Так, «простір» - це певний порядок існування фізичних та соціальних одиниць. У свою чергу, «соціальний простір» є складовою «простору» як певного порядку, та означає просторову обумовленість соціальної взаємодії, що, в свою чергу, конструюється під впливом цієї взаємодії. Міський же простір є складовою частиною соціального простору та окреслює взаємодію спільнот географічними межами міста. Публічний простір – це складова частина міського простору, визначається місцем взаємодії городян, їх спілкуванню. Тобто публічний простір – це всі простори, відкриті та доступні для всіх представників публіки в суспільстві.

По-друге, міський простір в контексті соціального простору визначається як просторове середовище, в якому протікають виробничі, культурні, соціальні, економічні та політичні процеси із залученням великої кількості людей. Місто та міські простори як складові соціального простору відіграють значну роль у формуванні людської взаємодії. Міський простір – це багатогранна та багат шарова сфера взаємодії, складний організм, в структурі якого взаємодіють як соціальні так і фізичні одиниці простору. Фізичні одиниці представлені різноманітними типами забудови,

транспортних мереж, вулиць, парків, об'єктів інфраструктури; соціальні – формують спільноти та об'єднання індивідів.

По-третє, узагальнення зарубіжного та міжнародного досвіду запобігання жорстокому поводженню з тваринами переконливо свідчить про доцільність запозичення найкращих практик економічно розвинутих країн шляхом комплексної взаємодії органів державної влади із профільними громадськими неприбутковими організаціями. Встановлено, що базовими засадами такої діяльності за кордоном є: а) впровадження єдиних регіональних мінімальних стандартів гуманного поводження з тваринами; б) криміналізація усіх форм жорстокого поводження з тваринами; в) розвиток розгалуженої системи запобігання появі безхатніх тварин; г) державна підтримка роботи муніципальних притулків; г) соціокультурна робота із населенням щодо підвищення рівня відповідальності володільців домашніх тварин. Визначено, що імплементація указаних принципів є запорукою розроблення в Україні власної ефективної стратегії гуманного поводження з тваринами, організації та управління комунальними притулками для тварин, а також запобігання жорстокому поводженню з тваринами.

По-четверте, законодавством передбачено адміністративну та кримінальну відповідальність за одне й те саме правопорушення, тому виявляється складним розмежування жорстокого поводження з тваринами, що кваліфікується як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 299 КК України, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 89 КУпАП. Розглядаючи адміністративну та кримінальну відповідальність, слід сказати, що вони певною мірою схожі між собою, для адміністративних та кримінальних правопорушень, як підстав адміністративної та кримінальної відповідальності, характерними є такі спільні ознаки, як суспільна небезпека, протиправність, караність та винність. Водночас, адміністративна відповідальність відрізняється від кримінальної за своїми нормативними і фактичними підставам.

З метою управління та реалізації функцій виконавчо-розпорядчої діяльності у сфері захисту тварин від жорстокого поводження в державі діє розгалужена і різноманітна система органів виконавчої влади, які утворюються залежно від предмета, сфери діяльності та території, на яку поширюються їх повноваження. Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання захисту тварин від жорстокого поводження складається з Верховної Ради України, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадян та громадських об'єднань. У Законі України «Про захист тварин від жорстокого поводження» державна політика у сфері захисту тварин від жорстокого поводження розглядається як план, курс дій або напрям дій, прийнятий і дотримуваний владою та проводиться в таких основних напрямках: контроль за дотриманням законодавства про захист тварин від жорстокого поводження; встановлення єдиних норм у сфері захисту тварин від жорстокого поводження; пропаганда гуманного поводження з тваринами, розробка та впровадження освітніх програм з охорони та захисту тварин від жорстокого поводження; установлення відповідальності за порушення законодавства про захист тварин від жорстокого поводження (ст. 27 Закону).

По-п'яте, практики поводження с собаками у соціальному просторі українських міст є різним. Громадські організації, статутною метою яких є захист тварин від жорстокого поводження, мають право одержувати від органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для реалізації ними своїх статутних цілей і завдань. Діяльність громадських організацій у сфері захисту тварин від жорстокого поводження здійснюється відповідно до законодавства України на основі їх статутів. Практика показує, що саме громадяни, так звані «опікуни» безпритульних тварин на добровільних засадах супроводжують весь процес регулювання чисельності безпритульних тварин у містах. А саме, викликають службу відлову, надають їм допомогу в ідентифікації нестерилізованих тварин, контролюють процес відправлення тварин до стерилізаційного центру та

етапи перебування тварин на карантині і подальше повернення їх в середовище перебування. Тому увести контроль у сфері захисту тварин від жорстокого поводження без участі свідомих громадян, які входять до громадських організацій у зазначеній сфері видається абсолютно неможливим, адже в силу багатьох чинників, відношення держави в особі її органів до зазначеної проблеми, можна сміливо назвати халатним. Завдяки представникам зоозахисних організацій проблеми жорстокого поводження з тваринами, в т.ч. безпритульними, оприлюднюються та регулярно висвітлюються у ЗМІ.

По-шосте, меканці міста намагається допомогти безпритульним тваринам. Вони їх підгодовують та прилаштовують, збирають кошти на стерилізацію цих тварин, щоб гуманно регулювати їхню кількість. Крім того, окремі активісти та зоозахисники роблять тиск або ж співпрацюють з владою для вирішення проблем поводження з тваринами на місцях.

Але не всі проблеми, наявні у сфері поводження з безпритульними тваринами, можна врегулювати за допомогою законодавства. Так, формування гуманного ставлення до тварин та попередження жорстокого поводження з безпритульними тваринами, займають час. Тварини не є злими та агресивними від народження, їх змінює світ навколо, вони пристосовуються до виживання в ньому. І вже перед людиною стоїть вибір чи стикнуться вони з жорстокістю, голодом, хворобами, бродяжництвом, чи стануть частиною родини. Звичайно, можна чекати поки уряд буде вживати просвітні заходи для підвищення свідомості людей. Однак, гуманне ставлення до тварин залежить не тільки від дій уряду, але і від відповідальності кожного з нас. При цьому, ця відповідальність стосується не лише власників, які повинні контролювати приплід, реєструвати, стерилізувати своїх тварин. Долучитися до вирішення проблем, пов'язаних з безпритульними тваринами, може кожен через волонтерство, пожертвування коштів на притулки та стерилізацію тварин тощо.

По-сьоме, правила утримання домашніх тварин встановлюються органами місцевого самоврядування. На практиці це означає, що далеко не в усіх населених пунктах взагалі існують правила утримання тварин. Існуючі ж правила зазвичай не передбачають усього комплексу заходів, пов'язаних з утриманням, реєстрацією, порядком виходу тварин, проходження тестування за встановленими програмами тощо.

Затвердження місцевими органами влади правил утримання тварин взагалі представляється недоцільним, адже призводить до того, що на різних територіях міста діють різні правила. Незрозуміло як має діяти власник, який приїздить із твариною до іншого міста з іншими правилами утримання; чи можуть його одразу на в'їзді до нового населеного пункту притягнути до відповідальності за порушення правил, які можуть суттєво відрізнятися від тих, які діють у місті реєстрації тварини.

Однією з найвагоміших прогалин у сфері регулювання утримання домашніх тварин є недосконалість правил утримання собак потенційно небезпечних порід, у тому числі тих, яких визнано потенційно небезпечними. Специфічні (шкідливі) якості собак окремих порід обумовлені їх природними особливостями – високим ступенем агресивності, фізичною силою, витривалістю, низьким больовим порогом тощо. Шкідливість вищезазначених домашніх тварин збільшується при спеціальній підготовці, в результаті якої зростає ступінь їх агресивності по відношенню до людини, а поведінка коригується таким чином, щоб найбільш ефективно (з точки зору власника) використовувати їх природні (генетичні) особливості.

Останнім часом вражає кількість повідомлень про випадки нападів тварин, які стають причиною тілесних ушкоджень у людей, а іноді й смерті. Така ситуація виникла через низку факторів. Так, ст. 154 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення порядку утримання собак та котів. Розмір штрафу, передбаченого зазначеною статтею, не відповідає характерові завданої шкоди. Ще однією законодавчою прогалиною в регулюванні утримання потенційно небезпечних

собак є відсутність обов'язкової реєстрації собак, що дає можливість власникові відмовитися від тварини, у тому числі потенційно небезпечної, у разі вчинення нею акту агресії проти людини або іншої тварини, та таким чином уникнути відповідальності.

АНОТАЦІЯ

Ставенко В. С. «Соціальний простір як передумова розвитку міста (на прикладі практики поводження з собаками)» – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

Вектор розвитку суспільства загалом та особистості зокрема задає місто, полем таких змін є міський простір.

Усе більшої уваги привертає питання міського простору щодо поводження з тваринами їх охорони та захисту. Людське суспільство розглядає тварин не тільки як власність, але і як членів родин, розумних істот, що мають стійку емоційну прив'язаність до людей та залежність від них. З огляду на це, законодавство, з метою забезпечення охорони тварин та захисту їх від жорстокого поводження, постійно змінюється та удосконалюється.

Об'єктом дослідження є міський розвиток у просторовому контексті. Предметом дослідження є соціальний простір як передумова розвитку міста (на прикладі практики поводження з собаками).

У процесі дослідження було з'ясовано, що мешканці міста намагаються допомогти безпритульним тваринам. Вони їх підгодовують та прилаштовують, збирають кошти на стерилізацію цих тварин, щоб гуманно регулювати їхню кількість. Крім того, окремі активісти та зоозахисники роблять тиск або ж співпрацюють з владою для вирішення проблем поводження з тваринами на місцях.

SUMMARY

Stavenko V. S. «The social space as a prior condition of the city development (on the example of the dogs' behavior)» . – The manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. - Nikolaev, 2019.

A person lives in a society, and it is impossible to imagine a person from the outside of the social contest. A person from every foundation is controlled, and our behavior is concentrated and controlled by a society. From the point of view of human development, it is characterized by its propensity, that is, its main cognitive aspects. The vector of development of social life in general and the development of a person is created by a city, a field of such changes is a city space.

Today, the theme of the study of the city is controversial in the social sciences, and in the meantime it has become popular in the public domain as a prerequisite of development. In different periods in the cities of Ukraine the political, communicative, entertaining, commercial, recreational functions, functions of territorial identity and self-identity are activated by spaces of cities. Currently, there are a number of transformations for public affairs of the city.

Increasing attention is attracted by the issue of urban space in the treatment of animals for their protection. Human society considers animals not only as property, but also as members of families, rational beings who have a stable emotional attachment to people and dependence on them. So we can see that the legislation, in order to ensure the protection of animals and protect them from cruel treatment, is constantly changing and improving.

Key words: social property, city, urban space, homeless dogs, residents.